

Om Adrian – et musikalsk par i Røde Vejrmølleparken

AfTroels Torp Øhlenschlæger

Arkivleder ved Kroppedal Museum (for Lokalhistorisk Samling Albertslund fra 1. april 2012 og Ishøj Lokalhistoriske Arkiv fra 1. november 2013). Cand. mag. i Historie og Pædagogik fra Roskilde Universitet 2007. Har arbejdet som pædagog fra 1997-2012. Tilflytter til Vestegnen i 2008 – bor i Taastrup. Troels har skrevet en række artikler om Albertslund og et kapitel til antologien "Den Grønne Metropol" om Store Vejleå – set fra Albertslund.

Erik Adrian¹ og Renée (f. Nordgren)² traf hinanden i 1957 da de begge arbejdede på Vigerslev Allé Skole, ansat af Københavns skolevæsen. Erik var 35 år og Renée var midt i tyverne. De blev herefter begge ansatte som vakancelærere på skolen, hvor de begge underviste. I efteråret 1959 blev de gift og parret nærmer sig altså deres diamantbryllup (60 år).

Lærergerningen i Folkeskolen skulle dog vise sig at være et intermezzo i deres liv, men en skole i København blev altså et mødested for et usædvanligt par - et liv der de sidste 47 år er udgået fra Røde vejrmølleparken i Albertslund, med fokus på sprog, musik og med et spor af politik. Denne artikel giver et indtryk og et vist overblik over familiehistorien og kan forhåbentligt anspore til at andre Albertslundere tænker tilbage på deres familiehistorie og hvordan den skal bevares for eftertiden.

Teksten er baseret på to interview med Erik og Renée, d 15. februar og 19. april 2018.

Avisomtale om danskerne på Moskvas universitet, hvor parret boede

Erik og sprog

Erik var brændende interesseret i sprog fra barnsben, og interessen fra slavisk kan føres tilbage til at han legede med polske roearbejdere på Lolland. I perioden 1893-1929 kom der hvert år mange polske landarbejdere til landet, dog ikke under krigen. Da han, dramatisk og ulykkeligt, blev sat i tysk koncentrationslejr (Dachau) under 2. verdenskrig, var der "fyldt med russere og franskmænd" – så franskmændene kunne han være tolk for³, fra tysk til fransk, men russerne kunne han ikke hjælpe – men de var interessante fordi Erik havde læst russisk litteratur i sin gymnasietid -Tolstoy

og Dostojevskij. Erik havde kontakt med en gruppe russiske krigsfanger (flyvere) i Dachau og brugte toilettejpapir til at lave en lille bog med russiske gloser og så var han i gang⁴.

I februar 1960 starter Erik på Københavns Universitet, hvor russisk for første gang er blevet gjort til hovedfag. Samme sommer tager det nygifte par til Rusland, hvor den russisk kyndige Erik er tolk og guide for DIS (Danmarks Internationale Studenterkomité) - han viste de canadiske studerende rundt i Moskva, som de fik et venskabeligt forhold til som de har bevaret den dag i dag. De studerende er i byen i forbindelse med retssagen mod Francis Gary Powers – Powers var sprunget ud i faldskærm nær Sverdlovsk, da hans U2 rekognosceringsfly styrtede ned og han blev i 1960 dømt for spionage i en koldkrigsepisode der udgjorde en diplomatisk krise, i det år. Hjemvendt til Danmark får Erik en tjans samme efterår, som russisk tolk da en gruppe russiske journalister er i København og succes med dette fører til at Erik for alvor bliver motiveret til at gå videre med det

Erik Adrian ses her til venstre for og bagved statsministerfruen Helle Virkner - gift med daværende Statsminister Jens Otto Krag der ses helt til højre. Det er fra et besøg i mindehallen H.C. Andersens hus i Odense. Forrest ses Nina Khrushcheva, (præsident Nikita Khrustjovs kone) . I baggrunden ses freskomalerier af Niels Larsen Stevns. I 1964 var Erik tolk ved Khrustjovs besøg i Danmark

russiske professionelt, f.eks. som russisk translatør.

I 1963 fik han eksamen som en af de tre første i landet med russisk som hovedfag, sammen med bl.a. Ann Bohr og samtidig fik parret deres første barn – Signe. Renée fik lov at blive længere tid på Skt. Lukas stiftelsen, da Erik var ved at tage

eksamen, inden de tog hjem med Signe til deres daværende bopæl i Hvidovre.

Erik blev amanuensis og undervisningsassistent på Slavisk institut under professoren Carl Stief og siden lektor og institutbestyrer fra 1976-1986. Det er en af to hovedinteresser i Eriks livs søgen, en

søgen der stadig driver Erik hver dag i sin læsning – et spor der følger hans brændende interesse for russisk og årsagen hertil og en anden mere politisk interesse der bunder i spørgsmålet - hvorfor tyskerne kunne acceptere nazismen? En tredje interesse er musikken.

Erik

Ånden og modsætningerne var også noget iboende i familien og i tiden: Erik blev født i Saksøbing 27. januar 1923 og opvokset i Maribo og Nakskov. Hans oldefar fra Karleby på Falster, havde et familieforetagende der sammen med hans fem sønner lavede smørdrøtler til brug for eksporten til England, der viste sig som en god forretning. Oldefaderen, Peder Larsen Adrian (1825-1909), underviste i både strenge- og blæseinstrumenter, og oplærte alle sønnerne. Da Erik var barn havde de af og til oldefars (Peder Larsen Adrian) gevær fra 1864 i hænderne, hvor deling, navn og bataljon var indgraveret.

I familien var der en fortælling om nødvendig afstand mod tysk aggression, men det lå ikke dybt hos faderen Svend. Svend arbejdede

som godsinspektør og senere trafikassistent ved Lollandbanen – han stod for fragtbreve, regnskaber, billetsalg mv . Han havde også været en tur i Berlin og anså det ikke som farligt. I 1938 var Erik, som 15 årig, på cykeltur i Tyskland, sammen med to andre drenge fra Saksøbing. De cyklede til Berlin over Warnemünde. Efterfølgende tog de alle stærk afstand til nazismen – i Berlin så de tyskere der gik i strækmarch og fandt det helt unaturligt.

De to venner havde været stærkt opmuntret til at tage af sted af deres fader, der havde en stor tømmerhandel. Denne fader anså det som nyttigt at drengene ”fik en lektion og de rigtige meninger” ved at rejse til Tyskland, så han var overrasket da resultatet af lektionen blev en anden end han havde tænkt sig. Drengene kom hjem med et kulturshok og synes at det var forfærdeligt med udviklingen i landet. De havde været spejdere i Danmark, men det anså de som noget helt andet, det var en demokratisk bevægelse. Så de kom hjem som stærke anti-nazister, som 15-årige. Erik kan ikke erindre at Hitler kom til

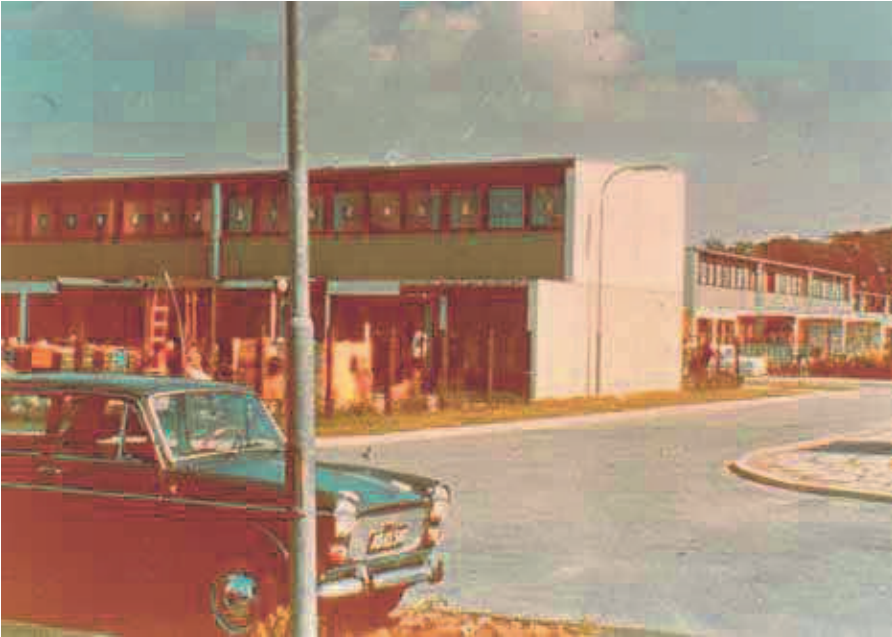
magten i 1933, men han kan huske hvilken sympati der var for nazismen i 1930'erne og baggrunden for denne forstod han altså slet ikke, efter sin tur til Tyskland. Han opfattede det, så også som en katastrofe at Danmark blev besat i 1940. Erik kan derfor undre sig over, at når Hitler blev udråbt som en gal mand, i 1920'erne og 1930'erne, så fik han alligevel folkemeningen over på sin side ; det var alligevel et mindretal der anså ham som "en gal mand". Men ellers var Erik optaget af musikken og skolen. Bedstefaderen var blevet hans læremester i musikken – han sagde "du har murerhænder, du kan spille cello" og så var det afgjort. Faderen der var aktiv som kammermusiker på egnen – gav ham decideret undervisning, de spillede i egne kvartetter. Faderen havde selv fået undervisning af den konservatorieuddannede violinist Fru Henrik Marquard Markersen (født Julie Laura Larsen), hvis mand var en kendt ingeniør og senere medlem af Landstinget for De Konservative. De boede i Rødby i 1930'erne og Erik kan huske hjemmet. Erik spillede med sin fader i en fast kvartet der spillede Mozart, Beethoven og Schu-

Det er muligvis Erik Adrian, der ses på dette kendte pressebillede ved hjemkomsten fra Dachau i april 1945. Familien kan genkende ham, trods den manglende sul på kroppen.

bert efter faderens noder som han havde købt i Berlin, billigt under inflationen – noder som familien stadig spiller efter den dag i dag. Moderen var i kirkekor og var også meget musikalsk.

En sagfører og en læge på egnen ønskede at betale for at Erik kom på konservatoriet, men Erik var bevidst om at musikere risikerede arbejdsløshed, så han ville hellere forfølge en akademisk karriere qua sine sprogfærdigheder – så han sagde pænt nej tak. Erik gik da også ud med udmærkelser fra Nakskov Amtsgymnasium og

Røde Vejrmølleparken i 1974

havde mulighed for at komme på universitetet. Han fik en udgave af Holbergs samlede komedier fra sparekassen i Nakskov på grund af udmærkelserne i studenterek-samen – som stadig er i hjemmet. Men desværre var familien ikke ved muffen i 1941, så i stedet kom Erik på Jonstrup Seminarium i 1941. Erik vendte dog selv bøtten og 1. januar 1943 begyndte Erik på cand. polit. studiet (og studerede økonomi) og samtidig meldte han sig, i en alder af 20 år, som frihedskæmper.

Poul Schade Poulsen (1925-2007) var en afgørende figur i beslutningen om at blive frihedskæmper. Schade Poulsen kom fra Aalborg og havde stiftet bekendtskab med Churchill klubben, som dannede et forbillede for opstarten. Erik traf ham i efteråret 1943 og de lavede aviser, blade, løbesedler. De blev distribueret fra gadehjørner f.eks. om eftermiddagen ved Nørrebrogade/ Fælledvej hvor der var heftig trafik. Schade Poulsen fik Erik overbevist

Her ses Erik Adrian i haven på Humlehusene i 2002. Billedet er fra da Adrian parret byggede ud, og viser derfor opmagasinering af sager på terrassen.

om at det måtte være rigtigt at kæmpe for Danmark i den situation. Den organisation som Erik blev en del af var Studenternes Efterretningstjeneste dannet af Arne Sejr i 1941, der måtte gå i eksil i Sverige allerede i 1943. Modstandsgruppen var apolitisk, men opstået i konservative kredse. Udover deres eget illegale blad var de især involveret i illegale transporter til Sverige jf jødeaktionen til Sverige i oktober 1943 – men man tog også stik-

kere i varetægt for at transportere dem til Sverige for at blive stillet til ansvar derovre – en praksis der siden veg for likvideringer på grund af risikoen involveret – og det var netop denne risiko som Erik Adrian blev offer for, da de bevogtede to stikkere i en villa i Valby.

Men Erik blev pågrebet, sammen med fire andre modstandsfolk⁵ i Valby, efter et dramatisk hændelsesforløb, der er indgående beskrevet

vet andetsteds⁶. Pressekontoret hos den højere SS- og Politifører i Danmark sendte en meddelelse ud: Onsdag den 29. Nov. 1944 Kl. 9.00 Formiddag blev Villaen Vamdrupvej 40, København, sprængt i Luften paa Foranstaltning af det tyske Sikkerhedspoliti, fordi den af illegale kredse ikke alene var blevet benyttet som Sprængstoflager, men tillige som Fængsel. 2 Personer, som holdtes fanget i dette Fængsel, kunde befries af det tyske Politi. Det var Meningen, at disse to Personer skulde deporteres til Sverige, hvor de kunde forsvinde i det svenske Politis Fængselsceller⁷.

Erik blev kørt ind til Shellhuset, de blev alle dømt til døden for våbenbesiddelse og skrev under på tilståelsen, for øjeblikkelig benådning for dødsstraf og anbringelse i koncentrationslejr. I første omgang blev de dog sendt til Vestre Fængsel, siden til Frøslevlejren og endelig videre til Dachau på en forfærdelig tur – og et par slemme år som Erik heldigvis klarede... I april blev han sammen med andre nordiske fanger kørt med Folke Bernadottes hvide busser. Erik havde tabt 20 kg, men Erik var ikke længe om at komme sig efter krigen, men var ivrig efter at komme tilbage på polit.- studiet og formåede at

Musikalsk Legestue var et hit

afslutte 1. del i december 1945 – januar 1946. Han bed tænderne sammen, som han selv udtrykker det. Lettelsen over at være i live kom efter endt eksamen!

Renée fødes i 1934 og havde en svensk far der arbejdede for et tysk rejsebureau i Danmark før krigen⁸ – så da krigen kom, fik faderen stillet et ultimatum fra sin arbejdsgiver, om at han måtte melde sig ind i DNSAP for at opretholde sit arbejdsgiverforhold. Han blev presseattaché for den tyske værnemagt. Måske var det Renées fader, der var ansat som presseattaché i 1944, der stod for denne melding. Måske

var det ikke, hans præcise arbejdsfunktion kendes ikke, dog står det klart at Eriks fremtidige svigerfar ikke fik en dom efter krigen, men dog måtte han finde sig et andet arbejde. Efter befrielsen blev han forhørt, og siden fik han gang i at sælge lamper og forsørgede familien på denne måde – familien kunne blive boende i den lejlighed på Kjeldsgårdsvej i Valby som de boede i fra 1943-1957, og som Renée husker som sit barndomshjem. Det var et hjem med klaver, et klaver som moderen havde købt, og Renée spillede fra ganske lille og var god til det, hvilket bidrog til hendes popularitet i skolen. Hendes forældre

Billedet er fra Birkelundskolen 2005, et indskolingsforløb med tosprogede førskolebørn.

spillede selv meget lidt, så hun er autodidakt.

Renée kan dog godt huske 9. april i Valby da hun var startet i 1. klasse og kan huske at flyvebladene faldt – hun mærkede ikke så meget under besættelsen til hendes fars medlemskab af partiet - dog havde nogen udstyret hendes pult med et hagekors ved befrielsen. Hun har fortalt lidt om oplevelserne i en artikel i Kristeligt Dagblad 14. nov. 2009.

Moderen kom fra Trier i Tyskland f. Ingeborg Hertz og blev født i 1901 (og var teenager under krigen) i 1919 kom familien til Danmark – hendes far hed Hertz og var jøde. Faderens søster var dansk gift og etableret og boede i en fin lejlighed med to døtre. De tyske bedsteforældre boede på Nørre Vold og havde en socialistisk omgangskreds og forskellige mennesker besøgte denne familie på Nørre Vold bla. Thorvald Stauning.

Louise Adrian og Fangekoret

Renées forhold til musikken

Da parret flyttede til Albertslund i 1971 kom det sig af et ønske om et få et hus til familien. De så på huse i Godthåbsparken og i Røde Vejmølleparken og købte huset på Humlehusene for 285.000 kroner. Huset er betalt. Signe og Louise startede på kommunens nye centralskole "Roholmsskolen " hvor Renée fik arbejde som musiklærer, men i løbet af få år fik Renée stor succes med sin musikalske legestue og blev fuldtidsbeskæftiget med

dette og børnene kom siden ind på Skt. Annæ Skolen qua deres musikalske evner.

Renée har arbejdet i over 40 år med sin musikalske legestue og endnu flere år med musikken – også med musikalske kompositioner – i en børne musikalsk tradition – i en forlængelse af arbejde fra musikpædagogiske forgængere som Bernhard Christensen, Grethe Agatz og kan sammenligne med sam-

tidige som Lotte Kærså. I starten var den musiklaske legestue privat for en lille gruppe børn, men det greb om sig efter et møde i 1972 på Hindgavl for bibliotekarer – og herefter turnerede hun i 40 år på biblioteker, vuggestuer, børnehaver, skoler, kirker og forældremøder på institutioner. Da hun i samarbejde med Halfdan Rasmussen komponerede musikken til hans berømte ABC – der er kendt som bog med illustrationer af Ib Spang Olsen. Bogen genudkom med indlagt cd i 1995, hvor Adrians kompositioner blev indsunget af Otto Brandenburg og Elisabeth (Gjerluff Nielsen). Denne indspilning fik en platinplade og er en national bestseller. Der er også udgivet en plade og bog med Halfdan Rasmussen Rim kaldet Mariehønen Evigglad hvor Peter Belli er fortolker.

Renée startede som musiklærer på Roholmsskolen – inden hun gik videre med sin musikalske legestue - her ses Renées egen fingerdukke der var en central del af legestueforløbet:

Billedet er fra Birkelundskolen 2005, et indskolingsforløb med tosprogede førskolebørn.

Børn

Erik og Renée har to døtre der begge er noget ved musikken. Signe Adrian er lektor ved professionshøjskolen Metropol og Louise Adrian er korleder for Fangekoret siden 1994. Fangekoret optræder med sange som indsatte fra Statsfængslet selv har skrevet "om skyld, tro, fejltrin, tilgivelse, had, håb og anger" som Tom Hansen skriver på korets hjemmeside. Koret er et musikalsk relanceringsprojekt startet på initiativ af Louise og de har siden 2004 udgivet cd'er og optrådt offentligt, oftest ved kirkekoncerter, efter gældende udgangsregler fra Statsfængslet. Siden fængslets lukning har koret fortsat sin aktivitet i Kriminalforsorgens regi. Koret mødtes og øvede i fængslets kirke – Holsbjerg Kirke.

Parret har boet på Humlehusene siden 1971, og har altid været meget glad for at bo i Albertslund. De er et bare eksempel på hvordan livshistorie og byhistorie, både kan have tråde langt udenfor kommunegrænsen – samtidig med at det en levende del af lokalhistorien. Vi takker for at Adrian-parret inviteret os ind i deres verden.

-
- 1 Født Svend Erik Adrian
 - 2 Født Maj Renée I 'Anglois Nordgren
 - 3 Bl.a. en læge der hed Marceaut, som Erik besøgte i 1947 i Frankrig og gik igennem triumfbuen og drak champagne.
 - 4 Den lille bog blev bevaret af Poul Schade Poulsen.
 - 5 Bl.a. den senere forfatter Erik Aalbæk Jensen, der var mere tilfældigt og uheldigt tilstede i villaen.
 - 6 Læs om dette i Jørgen Nielsens bog - Her Skete Det. (ALF, 2017), side 114-117
 - 7 <https://roedovre.ddbcms.dk/node/95>
 - 8 Deutsche Reichsbahn i Jernbanegade